

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLH200004
NAZWA
OBSZARU Ostoja Wigierska

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ B	1.2. Kod obszaru PLH200004	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Ostoja Wigierska

1.4. Data opracowania 2001-03	1.5. Data aktualizacji 2025-01
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2004-04
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2008-01
Data objęcia obszaru ochroną SOO:	2023-10
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony SOO:	rozp. MKiŚ z dn. 7 września 2023 r. w spr. soo Ostoja Wigierska (PLH200004)

Wyjaśnienia:	Powiększenie - 10.2009 r.
--------------	---------------------------

2. POŁOŻENIE OBSZARU

2.1. Położenie centralnego punktu [wartości dziesiętne stopni]:

[Powrót](#)

Długość geograficzna
23.0865

Szerokość geograficzna
54.0729

2.2. Powierzchnia [ha]:
16072.11

2.3. Obszar morski [%]
0.0

2.5. Kod i nazwa regionu administracyjnego

Kod poziomu NUTS 2

Nazwa regionu

PL34

Podlaskie

2.6. Region biogeograficzny

Kontynentalny (100.0
%)

3. INFORMACJE PRZYRODNICZE

3.1. Typy siedlisk przyrodniczych występujących na terenie obszaru i ocena znaczenia obszaru dla tych siedlisk:

[Powrót](#)

Typy siedlisk wymienione w załączniku I						Ocena obszaru			
Kod	PF	NP	Pokrycie [ha]	Jaskinie [liczba]	Jakość danych	A B C D	A B C		
						Reprezentatywność	Powierzchnia względna	Stan zachowania	Ocena ogólna
3140			2406.71		G	B	B	B	B
3150			407.81		G	B	C	B	B
3160			28.52		G	B	C	A	B
3260			5.54		P	D			
6120			0.21		G	D			
6210			1.0		G	B	C	C	C
6230			0.02		G	D			
6410			0.77		G	D			
6430			0.11		M	D			
6510			88.62		G	B	C	B	C
7110			15.72		G	B	C	C	C
7140			43.18		G	A	C	A	C
7210			22.04		G	A	C	B	B
7230			29.27		G	A	C	B	B
9170			3514.19		G	C	C	C	C
91D0			465.13		G	B	C	B	B

[illegible]

F	5339	amarus		p	501	1000	i	C	M	C	B	C	B
P	1528	Saxifraga hirculus		p	5001	6000	i	V	G	A	A	C	A
P	1437	Thesium ebracteatum		p	2501	5000	i	R	G	B	B	C	B
A	1166	Triturus cristatus		p	100	300	i	R	M	C	B	C	B
I	1032	Unio crassus		p				P	M	C	B	C	B
I	1014	Vertigo angustior		p				V	M	D			
I	1013	Vertigo geyeri		p				V	M	D			
I	1016	Vertigo moulinsiana		p				V	M	D			

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N19	13.72
N16	9.13
N17	40.76
N07	0.37
N10	2.03
N23	0.01
N06	17.09
N12	16.9
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Ostoja Wigierska obejmuje północny fragment rozległej Puszczy Augustowskiej wraz z kompleksem jezior należących do Pojezierza Litewskiego. Prawie cały obszar Ostoi (94%) znajduje się w granicach Wigierskiego Parku Narodowego.

Pod względem geologicznym obszar ten położony jest w strefie wyniesienia mazursko-suwałskiego, wchodzącego w skład Platformy Wschodnioeuropejskiej. Platforma ta stanowi wypiętrzenie podłoża krystalicznego przykrytego powłoką skał osadowych. Osady czwartorzędowe to przede wszystkim: gliny zwałowe oraz utwory piaszczyste, mułki i ily.

Strukturę i rzeźbę utworów powierzchniowych ukształtowało przede wszystkim zlodowacenie północnopolskie, w wyniku którego powstały m.in.: rynny jeziora Wigry oraz wały i pagórki czołowo-morenowe w rejonie Bryzgla. Część północna Ostoi odznacza się bardzo urozmaiconą rzeźbą. Przeważają tu formy morenowe zbudowane z piasków, glin zwałowych, żwirów i głazów o bardzo urozmaiconym składzie mineralogicznym. Wyraźnie widoczne są wzgórza moreny czołowej, stanowiące lokalne kulminacje dochodzące do 35 m wysokości względnej, ozy, kemy, rynny lodowcowe i zagłębienia wytopiskowe. W części południowej dominują równiny sandrowe zbudowane z piasków osadzających się przed czołem topniejącego lodowca.

Cały obszar leży w środkowej części dorzecza Czarnej Hańczy, lewobrzeżnego dopływu Niemna. Sieć hydrograficzną tworzy tu rzeka Czarna Hańcza oraz mniejsze rzeki: Wiatrołuża, Kamionka, Samlanka. Dominującym elementem sieci hydrograficznej są jeziora, zajmujące ok. 22% powierzchni Ostoi, w tym zwłaszcza Jezioro Wigry, należące do najgłębszych (5 miejsce) i największych (10 miejsce) zbiorników wodnych w Polsce. Jeziora Ostoi są silnie zróżnicowane pod względem wielkości, głębokości i kształtu zbiorników oraz właściwości wód, w tym żyzność (trofii), temperatury, warunków tlenowych i koncentracji związków humusowych. Do szczególnie cennych jezior należą tzw. suchary czyli zbiorniki bezodpływowe i dopływowe, o niskiej żyzności i dużej kwasowości, pozbawione typowej roślinności szuwarowej i podwodnej, za to z nasuwającym się na powierzchnię wody płem.

W obszarze dominują gleby rdzawe, które stanowią ponad 75% spośród wyróżnionych na omawianym obszarze typów gleb. Stosunkowo duży udział wykazują również gleby brunatne, wytworzone z glin całkowitych (ok. 6%) oraz gleby płowe, wytworzone z piasków gliniastych i naglinowych (ok. 7%). Na utworach organicznych i organiczno-mineralnych wykształciły się gleby bagienne i murszowe. Lokalnie na omawianym obszarze występują pararędziny, gleby opadowoglejowe i bielcowe oraz gleby torfowe torfowisk niskich, przejściowych i wysokich, gleby mułowo- i gytiowo-murszowe, a także czarne ziemie oraz mady próchniczne.

Warunki klimatyczne i zróżnicowana rzeźba terenu kształtują szatę roślinną Ostoi, decydując o jej bogactwie i specyfice. Zbiorowiska roślinne tego terenu charakteryzują się wysokim stopniem naturalności. Cechą charakterystyczną zespołów roślinnych jest obecność gatunków o północnym typie rozmieszczenia, w tym zwłaszcza borealnych. Stwierdzono tu występowanie około 1000 gatunków roślin naczyniowych, prawie 300 gatunków mszaków, ponad 550 gatunków grzybów wielkoowocnikowych, 300 gatunków porostów i ponad 600 taksonów glonów. Na terenie Parku opisano występowanie ponad 100 zespołów roślinnych. W szacie roślinnej zdecydowanie przeważają zbiorowiska leśne, które zajmują ponad 60% powierzchni Parku.

Charakterystycznym rysem zbiorowisk leśnych jest udział świerka niemal we wszystkich zespołach leśnych, co upodabnia je do lasów strefy tajgi. Spośród kilkunastu wyróżnionych na terenie Ostoi Wigierskiej typów siedliskowych lasów przeważają bory mieszane świeże i lasy mieszane świeże - z dominującą sosną i świerkiem, domieszkowym dębem, brzozą i osiką. W północnej części Ostoi lasy są silnie zróżnicowane – z cennymi przyrodniczo fragmentami grądów, borów, lasów bagiennych i olsów. Lasy południowej części są uboższe, z dominacją siedlisk borowych.

Lasy odznaczają się wysokim udziałem dojrzałych, starych drzewostanów i niewielkim najmłodszych klas wieku. Największe powierzchnie zajmują lasy powyżej 80 lat, w tym prawie 30% to drzewostany starsze niż 100 lat.

Do szczególnie cennych ekosystemów Ostoi należą torfowiska: wysokie, przejściowe, nakredowe oraz torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk. Niewielkie fragmenty zajmują także cenne zbiorowiska nieleśne: murawy napiaskowe i bliźniczkowe, łąki trzęślicowe, wilgotne i świeże, a także ziołorośla nadrzeczne.

W przypadku fauny najliczniejszą grupę, zarówno pod względem gatunków, jak również osobników, tworzą bezkręgowce. Dotychczas zinwentaryzowano co najmniej 2500 gatunków, a wiele z nich osiąga liczebność tysięcy osobników. Najliczniejszą grupą bezkręgowców są owady, wśród których wykazano ok. 260 gatunków muchówek, co najmniej 240 gatunków chrząszczy, 230 gatunków błonkówek (w tym prawie 200 gatunków pszczołowatych i 32 gatunki mrówek), ponad 1000 gatunków motyli, 45 gatunków chruścików oraz ponad 50 gatunków ważek. Odnotowano tu także 180 gatunków pajaków. Specyfiką Ostoi Wigierskiej jest obecność gatunków borealnych, mających tu stanowiska, niekiedy izolowane, na południowej granicy zasięgu europejskiego.

W granicach Ostoi Wigierskiej stwierdzono ponad 300 gatunków kręgowców, w tym: 31 gatunków ryb, 5

gatunków gadów, 12 płazów, 210 ptaków, w tym 160 gatunków lęgowych lub prawdopodobnie lęgowych oraz 51 gatunków ssaków.

Cennym walorem „Ostoi Wigierskiej” są także walory kulturowe, w tym zwłaszcza pokamedulski zespół klasztorny w Wigrach.

4.2. Jakość i znaczenie

Przedmiotami ochrony obszaru są siedliska przyrodnicze (3140, 3150, 3160, 6210, 6510, 7110, 7140, 7210, 7230, 9170, 91D0, 91E0), a także gatunki roślin (aldrowanda pęcherzykowata, rzepik szczeciniasty, arnika górska, obuwik pospolity, widłoząb zielony, haczykowiec (sierpowiec) błyszczący, lipiennik Loesela, sasanka otwarta, skalnica torfowiskowa i leniec bezpodkwiatkowy) oraz gatunki zwierząt (skójka gruboskorupowa, zalotka większa, czerwończyk nieparek, różanka, koza, traszka grzebieniasta, kumak nizinny, bóbr europejski, wydra, ryś, wilk, mopek i nocek tydkowłosy).

Ocenę jakości i znaczenia poszczególnych siedlisk przyrodniczych i gatunków przedstawiono w oparciu o dane zgromadzone w poszczególnych operatach szczegółowych Planu ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego i Obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 (NFOŚ, 2014). Ocenę powierzchni względnej dla siedlisk przyrodniczych dokonano w oparciu o dane dla Polski za lata 2007-2012 zamieszczone na portalu referencyjnym Komisji Europejskiej <http://bd.eionet.europa.eu/>. W przypadku gatunków, z uwagi na brak danych dotyczących liczebności populacji w granicach Polski ocena populacji ma charakter eksperycki.

3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łakami ramienic *Charatea*

Siedlisko 3140 na terenie Ostoi Wigierskiej stwierdzono w 12 jeziorach o różnej wielkości od 0,8 ha do 2163 ha. Największą różnorodność gatunkową ramienic odnotowano w j. Białe Wigierskie, Wigry, Muliczne, Czarne k. Bryzgla. Największy udział ramienic w fitolitoralu stwierdzono w jeziorach: Przetaczek (ponad 88%), Krusznik (ponad 59%) oraz Białe Wigierskie (ponad 56%). Najmniejszy udział oscylujący w granicach 30% i poniżej stwierdzono w jeziorach Wigry, Samle Małe i Czarne k. Bryzgla. Siedlisko to odgrywa bardzo istotną rolę ze względu na niezwykłą czułość tego siedliska na zmiany antropogeniczne.

Stan zachowania jest dobry (ocena B), z istotnym znaczeniem dla ochrony krajowych zasobów (reprezentatywność ocena dobra - B). Powierzchnia względna – ocena B (9,26% zasobów krajowych). Ocena ogólna dobra - B.

3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaea*, *Potamogeton*

Siedlisko przyrodnicze 3150 - obejmuje szeroką grupę naturalnych zbiorników wodnych o różnym statusie troficznym (głównie: mezo- i eutroficznych) oraz różnej genezie (naturalne jeziora, naturalne drobne zbiorniki wodne). Rozmieszczone są one na całym terenie Ostoi i charakteryzują się zróżnicowaną powierzchnią od 2,08 do 231 ha. Najczęściej występującymi gatunkami makrofytów w tych jeziorach są: *Ceratophyllum demersum*, *Myriophyllum spicatum*, *Nuphar lutea*, *Nymphaea alba*, *Potamogeton pectinatus* raczej: *perfoliatus*, *Potamogeton lucens*, *Potamogeton natans*. Największą liczbę zbiorowisk makrofytów w jeziorach reprezentujących siedlisko 3150 stwierdzono w jeziorach: Białe Pierciańskie i Królówek. W najlepszym stanie zachowania siedlisko 3150 reprezentują jeziora mezotroficzne, o dużej przezroczystości wody, z silnie rozwiniętą strefą roślinności podwodnej do takich jezior można zaliczyć jeziora: Białe Pierciańskie i Królówek.

Siedlisko to odgrywa istotną rolę w zasobach krajowych (ocena reprezentatywności B). Ich stan zachowania na terenie można określić jako dobry (ocena B). Powierzchnia względna, z uwagi na brak danych dla powierzchni tego siedliska w skali kraju, została oceniona szacunkowo jako mniejsza niż 2% zasobów (ocena C). Część jezior, w których dochodzi do recesji ramienic zostaną prawdopodobnie zdominowane przez to siedlisko w przyszłości. Ocena ogólna - B.

3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne

Na terenie Ostoi stwierdzono obecność aż 18 zbiorników tego typu o różnym poziomie dystrofii od umiarkowanego (J. Widne) do bardzo dobrego (ponad 80 pkt HDI w Sucharze III). Spośród jezior reprezentujących siedlisko 3160 w najlepszym stanie ekologicznym znajdują się jeziora: Suchar III, Suchar

IV, Suchar Wschodni, Suchar I. Reprezentatywność siedliska 3160 dobra (ocena B). Stan zachowania tego siedliska należy uznać za bardzo dobry (ocena A) jednak ze względu na ich niestabilność i wrażliwość na zmiany środowiskowe zbiorniki te wymagają regularnego monitoringu. Powierzchnia względna – ocena C (0,77% zasobów krajowych). Ocena ogólna dobra - B.

6210 Murawy kserotermiczne (Festuco-Brometea i ciepłolubne murawy z *Asplenion septentrionalis* Festucion pallentis)

Do muraw kserotermicznych zaklasyfikowano tylko najlepiej wykształcone, w okolicach miejscowości Krzywe, zlokalizowane poza granicami Wigierskiego Parku Narodowego. Murawy kserotermiczne występujące w granicach Ostoi nie są tak bogate w rośliny stepowe jak te z południowej, czy nawet zachodniej części kraju, jednak należą niewątpliwie do najbardziej różnorodnych florystycznie fitocenoz tego regionu. W pojedynczych zdjęciach fitosocjologicznych obejmujących płyty tych zbiorowisk, stwierdzono nawet do 30 gatunków roślin. Wynik średni to ponad 22 gatunki. Do najcenniejszych gatunków ciepłolubnych na omawianym obszarze zaliczyć należy niewątpliwie: zawilec wielkokwiatowy *Anemone sylvestris*, sasanek łąkową *Pulsatilla pratensis*, marzankę barwierską *Asperula tinctoria*, koniczynę długokłosą *Trifolium rubens*, wykę grochową *Vicia pisiformis* oraz leńca bezpodkwiatkowego *Thesium ebracteatum*. Wyróżniono tu dwa typy muraw z klasy Festuco-Brometea. Pierwszy typ to murawy o charakterze inicjalnym, należą one do związku *Phleion boehmerii*, umieszczonego w rzędzie Festucetalia valesiacae. Stwierdzono dwie fitocenozy w randze zespołów *Tunico-Poetum compressae* i *Sileno-Festucetum trachyphyllae* reprezentujące ten związek. Należy podkreślić, że wg innych autorów (Matuszkiewicz 2005) fitocenozy te zaliczane są także do związku *Koelerion glaucae*, klasy *Koelerio-Corynephoretea*. Według klasyfikacji siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej fitocenozy należy klasyfikować właśnie jako subkontynentalne ciepłolubne murawy napiaskowe o kodzie 6120. Niewątpliwie morenowe, gliniasto-żwirowe podłoża tych fitocenoz nie odpowiadają definicji siedlisk piaszczystych, dlatego bardziej właściwe wydaje się zaliczenie tych zbiorowisk do siedlisk przyrodniczych muraw kserotermicznych o kodzie 6210. Biorąc jednak pod uwagę ich inicjalny charakter najwłaściwiej umieścić je w podtypie muraw ostnicowych 6210-2. Drugi typ to murawy kwietne związku *Cirsio-Brachypodion pinnatii*, zaliczanego obecnie do rzędu Brometalia erecti. Jedynym zbiorowiskiem reprezentującym ten związek jest zubożała postać zespołu *Adonido-Brachypodietum* znajdująca się w Ostoi Wigierskiej, poza granicami WPN. Należy podkreślić jednak, że fitocenozy te można by równie dobrze zaklasyfikować do Klasy *Trifolio-Geranietae*, jeśli pominie się fakt, że płyty te mają wielkoobszarowy charakter i często przekraczają kilkaset m². Udział gatunków charakterystycznych oraz ziołoroślowa struktura tych zbiorowisk wskazuje na przynależność do związku *Geranion sanguinei*, umieszczonego w tej właśnie klasie zbiorowisk. Stwierdzone płyty roślinne dają się rozpoznać jako dwa zbiorowiska w randze zespołów *GeranioAnemonetum sylvestris* Th.Müller 1961 oraz *Geranio-Trifolietum alpestris* Th.Müller 1961. Niezależnie od pozycji syntaksonomicznej tych fitocenoz zaliczono je do siedlisk przyrodniczych kwiecistych muraw kserotermicznych o kodzie 6210-3.

Ze względu na zróżnicowanie i stopień wykształcenia reprezentatywność siedliska oceniono jako dobrą (ocena B), powierzchnia względna to ocena C (0,03% zasobów krajowych), stan zachowania - ocena C i ocena ogólna C.

6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)

Za płyty świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie, reprezentujących typ 6510, uznano jedynie zbiorowiska stosunkowo bogate, z kompozycją gatunkową charakterystyczną dla związku *Arrhenatherion*. Tego rodzaju roślinność stwierdzono w 103 wydzieleniach o powierzchni od 0,02 do 4,1 ha, średnio 0,86 ha, o łącznym areale 88,6 ha. W związku z opisanym wyżej przemianym użytkowaniem i dynamicznym charakterem łąk świeżych, zapewne mogą one być odnalezione także w innych miejscach Ostoi. Na 28 stanowiskach zidentyfikowano zespół łąki rajgrasowej *Arrhenatheretum elatioris* (podtyp 6510-1), na 22 – łąkę wiechlinowo-kostrzewową, czyli zbiorowisko *Poa pratensis-Festuca rubra* (6510-2), a w pozostałych przypadkach zbiorowiska o przejściowym lub nieustabilizowanym charakterze, zaliczone do związku *Arrhenatherion*. W zbiorowiskach łąk świeżych typu 6510 występuje od 14 do 31 gatunków roślin naczyniowych, średnio 22 (na powierzchni 25 m²). Łąki rajgrasowe wyróżniają się stałą obecnością, a często także wysokim pokryciem rajgrasu wyniosłego *Arrhenatherum elatius*. Spośród innych gatunków charakterystycznych dla związku *Arrhenatherion* do najczęściej i najliczniej spotykanych należą: przytulia pospolita *Gallium mollugo*, szczaw rozpierzchły *Rumex thyrsiflorus* i świerzbica polna *Knautia arvensis*, a z rzędu *Arrhenatheretalia* – koniczyna biała *Trifolium repens*, krwawnik pospolity *Achillea millefolium*,

kupkówka *Dactylis glomerata* i mniszek lekarski *Taraxacum officinale* agg. Znacznie rzadziej notowane były inne gatunki charakterystyczne dla ekstensywnie użytkowanych łąk świeżych – bodziszek łąkowy *Geranium pratense*, dzwonek rozpierzchły *Campanula patula*, kozibrody łąkowy i wschodni *Tragopogon orientalis* i *T. pratensis*, pasternak *Pastinaca sativa* oraz barszcz syberyjski *Heracleum sibiricum*, jak i brodawnik jesienny *Leontodon autumnalis*, grzebienica *Cynosurus cristatus*, kminek *Carum carvi*, komonica zwyczajna *Lotus corniculatus*, marchew zwyczajna *Daucus carota* i złocień właściwy *Leucanthemum vulgare* s.l. Do najważniejszych towarzyszących gatunków łąkowych z klasy Molinio-Arrhenatheretea należą babka lancetowata *Plantago lanceolata*, chaber łąkowy *Centaurea jacea*, głowienka pospolita *Prunella vulgaris*, koniczyna łąkowa *Trifolium pratense*, kostrzewy czerwona *Festuca rubra* i łąkowa *F. pratensis*, tymotka łąkowa *Phleum pratense*, wiechlina łąkowa *Poa pratensis* i wyka ptasia *Vicia cracca*. Spośród roślin o szerszej amplitudzie ekologicznej lub charakterystycznych dla innych typów roślinności, najczęściej występowały: biedrzynek mniejszy *Pimpinella saxifraga*, bylica *Artemisia campestris* i *A. vulgaris*, dziurawiec zwyczajny *Hypericum perforatum*, lucerny *Medicago falcata* i *M. lupulina*, powój *Convolvulus arvensis*, poziomka pospolita *Fragaria vesca*, przetacznik ożankowy *Veronica chamaedrys*, przytulia właściwa *Gallium verum*, rzepik pospolity *Agrimonia eupatoria* i turzyca ściśniona *Carex spicata*.

Ze względu na zróżnicowanie i stopień wykształcenia reprezentatywność siedliska uznano jako dobrą (ocena B), stan zachowania dobry (B), natomiast powierzchnia względna – ocena C (0,01% zasobów krajowych). Ocena ogólna C.

7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)

Nieleśna roślinność wysokotorfowiskowa (mszary ombrotroficzne) to ekosystemy siedlisk silnie kwaśnych i ubogich w związki odżywcze. Na terenie Ostoi roślinność tego typu rozwija się na złożach torfów welniankowo-sfagnowych i sfagnowych, w miejscach zasilanych wyłącznie lub niemal wyłącznie przez wody opadowe. Zbiorowiska roślinne torfowisk wysokich budowane są przez bardzo nieliczną, ekologicznie bardzo wyspecjalizowaną grupę roślin, głównie torfowce i krzewinki, oraz nieliczne zielne byliny, zwykle o trawiastym pokroju. Stałym elementem roślinności mszarnej jest sosna o karłowatym pokroju i bardzo niewielkich przyrostach rocznych, a rzadziej również brzozy. W związku z tym, że klimat Ostoi ma silnie wyrażone cechy kontynentalne i niskie opady (poniżej 600 mm rocznie), torfowiska wysokie nie występują tutaj w typowej postaci, z nieleśną, wypiętrzoną wierzchowiną i silnie uwodnionym okrajkiem. Są zwykle niemal płaskie, co jest cechą torfowisk ombrogenicznych na obszarach o klimacie kontynentalnym. Niemniej jednak zauważalna jest, choć słabo wykształcona, zróżnicowana mikrotopografia powierzchni torfowiska. Na terenie obszaru niemal wszystkie płaty roślinności wysokotorfowiskowych, nieleśnych mszarów, rozwijają się w misach całkowicie zarośniętych bądź jeszcze istniejących jezior dystroficznych. Na lepiej wykształconych torfowiskach wysokich dominują zespoły *Ledo-Sphagnetum magellanicum* oraz, na mniejszej powierzchni, *Sphagnetum magellanicum*, czyli roślinność typowa dla kęp. Na innych dominuje zbiorowisko *Eriophorum vaginatum-Sphagnum fallax*, skrajnie ubogie w gatunki i niemal pozbawione typowych, kępowych gatunków torfowców o czerwonym zabarwieniu. Roślinność dolinek rozwija się tylko na niektórych obiektach i tworzy ją zespół *Rhynchosporium albae*. Na niektórych torfowiskach, na przykład na Suchym Bagnie – największym torfowisku wysokim w Ostoi – roślinność dolinek zredukowana jest do niemal jednogatunkowych i drobnopowierzchniowych skupisk torfowca spiczastolistnego *Sphagnum cuspidatum*, sporadycznie z udziałem rzadkiego wątrobowca *Cladopodiella fluitans*.

Reprezentatywność siedliska można uznać za dobrą (ocena B), natomiast stan zachowania torfowisk wysokich w Ostoi jest niezadowolający (ocena C). Ocena jest obniżona przez wysokie pokrycie sosny i słabo wyrażoną strukturę kępkowo-dolinkową bądź jej brak. Powierzchnia względna – ocena C (1,05% zasobów krajowych). Ocena ogólna – C.

7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea nigrae*)

Są to siedliska minerotroficzne, na których o warunkach siedliskowych decydują stagnujące, kwaśne (i podlegające dalszemu zakwaszeniu na skutek wymiany jonów przez torfowce) wody, które miały kontakt z podłożem mineralnym (co odróżnia je od torfowisk wysokich). Większość torfowisk przejściowych rozwija się w miejscu zarastanych zbiorników wodnych, zarówno naturalnych (jeziora, często dystroficzne) jak i sztucznych (wyrobiska potorfowe). Podłoże charakteryzuje się bardzo wysokim stopniem uwilgocenia i najczęściej jest przesycone wodą. Rzadziej torfowiska przejściowe w Ostoi rozwijają się w torfowiskach kotłowych, bez bezpośredniego związku z procesem zarastania zbiorników wodnych. Roślinność torfowisk przejściowych zwykle o charakterze mszaru dywanowego, tworzą torfowce (*Sphagnum fallax*, *Sph.*

angustifolium, Sph. denticulatum, Sph. subsecundum), średnio wysokie i niskie turzyce oraz dość liczne inne byliny, w tym zwłaszcza bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata* i siedmiopalecchnik błotny *Comarum palustre*. W skład roślinności torfowisk przejściowych wchodzi wiele zbiorowisk roślinnych, najczęściej spotyka się fitocenozy zespołu *Eriophoro angustifolii-Sphagnetum recurvi*, bądź zbliżone do nich pod względem składu florystycznego fitocenozy z dominacją turzyc, zwłaszcza dzióbkwatej *Carex rostrata* lub bagienną *C. limosa*. Na niestabilnym ple nad jeziorami dystroficznymi rozwija się typowa roślinność zaliczana do związku *Rhynchosporion albae*, z bagnicą torfową *Scheuchzeria palustris*, przygielką białą *Rhynchospora alba* i turzycą bagienną *Carex limosa*. Częste są, zwłaszcza na torfowiskach kotłowych, mszarne fitocenozy z turzycą nitkowatą *Carex lasiocarpa*, umieszczane w tradycyjnie, szeroko ujętym zespole *Caricetum lasiocarpae*. Na siedliskach bardziej zasobnych w sole mineralne, choć nadal wyraźnie kwaśnych, spotkać można płyty z silnie minerotroficznymi gatunkami torfowców, zwłaszcza z torfowcem obłym *Sphagnum teres*. Torfowiska przejściowe są dość licznie reprezentowane w granicach Ostoi, szczególnie w jego północnej części, zarówno na terenach leśnych, jak i rolniczych. Reprezentatywność siedliska można uznać za bardzo dobrą (ocena A), podobnie jak stan zachowania (ocena A). Powierzchnia względna – ocena C (0,20% zasobów krajowych). Ocena ogólna – C.

7210 Torfowiska nakredowe (*Cladietum marisci*, *Caricetum bauxbaumii*, *Schoenetum nigricantis*)

Ten typ siedlisk torfowiskowych obejmuje roślinność wapniolubną, zwykle o charakterze szuwarów, rozwijającą się na podłożu zasobnym w wapń (na terenach pojeziernych - kreda jeziorna, gytia wapienna) na brzegach jezior. Najbardziej charakterystycznym typem roślinności są szuwały kłoci wiechowatej *Cladium mariscus*, czyli zespół *Cladietum marisci*. Na terenie Ostoi w skład roślinności tego typu wchodzi także mszyste, niskie szuwały z turzycą *Buxbaumia* *Carex buxbaumii*, a także roślinność z dominacją innych gatunków turzyc (nitkowatej *Carex lasiocarpa*, tunikowej *C. aproinquata*, prosowatej *C. panicea*) o bardzo podobnym składzie gatunkowym i rozwijająca się na bardzo zbliżonym, zwykle kredowym podłożu. W grupie gatunków torfowiskowych i szuwarowych, zwłaszcza wapniolubnych, charakterystyczna jest warstwa mszysta, tworzona przez takie gatunki jak skorpionowiec brunatny *Scorpidium scorpioides*, złocieniec gwiazdkowaty *Campylium stellatum*, limprichtia pośrednia *Limprichtia cossonii*. W mokre lata obficie rozwijają się pływacze, zwłaszcza pośredni *Utricularia intermedia* i mniejszy *U. minor*, a także ramienice. Większość płatów torfowisk nakredowych charakteryzuje się udziałem ekspansywnych gatunków stanowiących zagrożenie dla trwania siedliska – trzciny pospolitej i trzęślicy modrej. W granicach Ostoi występowanie siedliska jest ograniczone do brzegów jeziora Wigry, w tym do wysp na nim położonych. Reprezentatywność siedliska doskonała (ocena A). Stan zachowania torfowisk nakredowych uznano za dobry (ocena B). Na obniżone oceny wpływa zwykle obecność drzew i krzewów i/lub ekspansywnych bylin, w tym przede wszystkim trzciny lub/i trzęślicy. Powierzchnia względna – C (2% zasobów krajowych). Ocena ogólna – B.

7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk

Siedlisko to, określane także jako torfowiska alkaliczne, stanowi najbogatszy gatunkowo typ roślinności torfowiskowej w granicach Ostoi. Obejmuje minerotroficzne torfowiska niskie zasilane wodami podziemnymi (soligeniczne), zwykle o zasadowym odczynie i wysokich stężeniach soli mineralnych. Torfowiska alkaliczne rozwijają się przede wszystkim w dolinach rzecznych (Wiatrołuży, Czarnej Hańczy) lub nad brzegami jezior (Białe Piętańskie, Leszczewek, Samle, Widne, Wigry, Muliczne), w miejscach gdzie zbocza obniżeń jeziornych bądź rzecznych przecinają warstwy wodonośne. Ich roślinność ma zazwyczaj charakter mszysto-turzycowy, nieleśny, z dominacją mchów brunatnych i specyficznych gatunków torfowców związanych z siedliskami zasobnymi w wapń, a także średnio wysokich turzyc. Charakterystyczny jest udział licznych bylin, w tym z rodziny storczykowatych. Siedlisko to jest głównym bądź jedynym miejscem występowania gatunków roślin z Załącznika II Dyrektywy siedliskowej – skalnicy torfowiskowej *Saxifraga hirculus*, lipiennika *Loeselia* *Liparis loeselii* i haczykowca (sierpowca) błyszczącego *Hamatocaulis vernicosus*. Roślinność mszystych torfowisk niskich jest słabo zbadana pod względem syntaksonomicznym, a jej klasyfikacja budzi wiele kontrowersji. Na terenie Ostoi rozwija się wiele postaci fitocenoz mechowiskowych, opisywanych pod różnymi nazwami. Charakterystyczne dla silnie soligenicznych torfowisk Ostoi (i całego Pojezierza Litewskiego) są fitocenozy z dominacją turzycy dzióbkwatej *Carex rostrata* i bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata*, z dużym udziałem gatunków łąkowych i szuwarowych, stałą obecnością wapniolubnych storczykowatych oraz specyficzną warstwą mszystą z m.in. chwytlikowcem lśniącem *Tomentypnum nitens*, haczykowcem błyszczącym *Hamatocaulis vernicosus*, porostnicą wielokształtną

Marchantia polymorpha, próchniczkiem bagiennym *Aulacomnium palustre* i płaskomerzykiem eliptycznym *Plagiomnium ellipticum*. Zbliżone do nich fitocenozy z turzycą *Carex diandra*, rozwijające się w miejscach przesyconych wodą, zaliczane są do zespołu *Caricetum diandrae*. Gatunki z rzędu *Caricetalia davallianae*, stanowiące najważniejsze identyfikatory omawianego siedliska, licznie występują na stosunkowo niewielu torfowiskach. W tej postaci siedliska 7230 dominują m.in. turzycę: łuszczkowatą *Carex lepidocarpa*, nitkowatą *C. lasiocarpa*, świbka błotna *Triglochin palustre* i ponikło skąpokwiatowe *Eleocharis quinqueflora* oraz typowe dla niego mchy: limprichtia pośrednia *Limprichtia cossonii* i złocieniec gwiazdkowaty *Campylium stellatum*. Roślinność ta zaliczana jest do zespołów *Caricetum paniceolepidocarpace*, *Eleocharitetum quinqueflorae* oraz *Caricetum lasiocarpae campylietosum stellati*. Na torfowiskach alkalicznych spotkać można również często płaty zdominowane przez torfowce tolerujące wysokie pH (torfowiec obły *Sph. teres*, torfowiec *Warnstorfa Sph. warnstorffii*, rzadziej inne gatunki). Rozwijają się na torfowiskach mechowiskowych w miejscach, gdzie z różnych przyczyn, naturalnych lub antropogenicznych, osłabione jest zasilanie wodami podziemnymi. W ich składzie gatunkowym zaznacza się udział gatunków typowych dla siedlisk zarówno kwaśnych, jak i alkalicznych. Fitocenozy tego typu opisywane są często pod nazwą *Menyantho-Sphagnetum teretis*. Oprócz wyżej wymienionych typów roślinności, na torfowiskach alkalicznych spotkać można mszyste postaci zespołów *Caricetum paniculatae*, *Caricetum acutiformis*, *Caricetum appropinquatae* oraz liczne fitocenozy częściowo zaburzone, z udziałem gatunków łąkowych.

Reprezentatywność siedliska dokonała (ocena A). Stan zachowania torfowisk zasadowych jest dobry (ocena B). Na obniżone oceny wpływa zwykle albo obecność drzew i krzewów, albo ekspansywnych bylin, w tym zwłaszcza trzciny, co spowodowane jest brakiem użytkowania. Powierzchnia względna – ocena C (0,12% zasobów krajowych). Ocena ogólna – B.

9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*)

Grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*) występuje na dużych powierzchniach w całej zachodniej części Ostoi. Mniejsze powierzchnie tego siedliska zlokalizowane są w południowo-wschodniej i centralnej części, na obszarach przylegających do Jeziora Wigry. Stosunkowo niewielkie powierzchnie grądu subkontynentalnego występują (wyspowo) na południu i wschodzie obszaru. Obszary Parku stanowiły przed 1989 r. własność Lasów Państwowych, stąd siedliska grądu subkontynentalnego były przez długi okres użytkowane gospodarczo. Dziś stanowią obszary w znacznej mierze pokryte przez drzewostany sosnowe i świerkowo-sosnowe, a charakterystyczne cechy dla tego siedliska uległy znacznemu zniekształceniu. Znacznie mniejsze powierzchnie zajmują grądy z drzewostanami dębowymi, lipowymi bądź klonowymi. Praktycznie brak jest typowych grądów z udziałem graba.

Ogólna ocena stopnia wykształcenia (reprezentatywności) – ocena C (znacząca). Na podstawie poszczególnych podkryteriów częściowych określono ogólną ocenę stanu zachowania dla grądu subkontynentalnego jako średnią – C. Powierzchnia względna – ocena C (1,08% zasobów krajowych). Ocena ogólna – C.

91D0 Bory i lasy bagienne, w tym podtypy: 91D0-2 sosnowy bór bagienny (*Vaccinio uliginosi*Pinetum), 91D0-5 borealna świerczyna na torfie (*Sphagno girgensohnii*-Piceetum), 91D0-6 sosnowobrzozowy las bagienny (*Dryopteridis thelypteridis*-Betuletum pubescentis)

Bory i lasy bagienne stanowią bardzo cenne fragmenty Ostoi rozrzucone po całej jej powierzchni. Zajmują zarówno niecki i zagłębienia powypiskowe wśród grądów i borów sosnowych, ale także obniżenia położone wzdłuż cieków czy zlokalizowane na brzegach Jeziora Wigry, przy czym sosnowy bór bagienny spotykany jest przede wszystkim we wschodniej części obszaru, borealna świerczyna bagienna – w zachodniej, a sosnowobrzozowy las bagienny – w centralnej. Bory i lasy bagienne to siedliska w znacznym stopniu dobrze zachowane. Siedliska te ze względu na swój charakter nigdy nie znajdowały się w centrum gospodarczego zainteresowania. Mimo to nie ustrzegły się wpływu gospodarki leśnej prowadzonej na obszarach przyległych – zarówno w grądach, jak i borach sosnowych.

Stopień reprezentatywności oceniono jako B – dobrą. Siedliska te w znacznym stopniu zachowały charakterystyczne dla nich cechy. Największe powierzchnie zajmują tu oczywiście drzewostany z udziałem sosny, ale znaczny procent to drzewostany brzożowe z brzożą brodawkowatą i brzożą omszoną. Mniejsze powierzchnie zajmują drzewostany świerkowe, a sporadycznie występują tu olszyny. Oceny reprezentatywności (typowości) siedliska – ocena dobra (ocena B). Na podstawie poszczególnych podkryteriów częściowych określono ogólną ocenę stanu zachowania dla borów i lasów bagiennych jako dobrą – B. Powierzchnia względna – ocena C (0,62% zasobów krajowych). Ocena ogólna B.

91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródliskowe), w tym podtyp: 91E0-3 łęgi olszowo-jesionowe (*FraxinoAlnetum*)

Największe powierzchniowo łęgi występują w północnej części Ostoi w dolinie Wiatrołuży. Również znaczne powierzchnie, ale rozrzucone na większej powierzchni zlokalizowane są na zachodzie. Drobne wyspy niżowych łęgów jesionowo-olszowych występują także we wschodniej części obszaru. Niżowy łęg jesionowo-olszowy to siedlisko cenne również z punktu widzenia prowadzonej niegdyś gospodarki leśnej. Stabilność tego siedliska, a także jego dostępność wpłynęły znacząco na właściwy stopień zachowania cech dla niego charakterystycznych.

Stopień reprezentatywności oceniono jako B – dobrą. Na podstawie poszczególnych podkryteriów cząstkowych określono ogólną ocenę stanu zachowania dla niżowego łęgu jesionowo-olszowego jako dobrą – B. Powierzchnia względna – ocena C (0,10% zasobów krajowych). Ocena ogólna B.

1516 Aldrowanda pęcherzykowata (*Aldrovanda vesiculosa* L.) - ocena ogólna B, w tym: Populacja: ocena C, rozmieszczona jedynie w jez. Widnym i sąsiednim jez. Sucharek (0,35% zasobów krajowych). Zachowanie: ocena A. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena B, populacja nieizolowana, ale występującą na peryferiach zasięgu gatunku.

1939 Rzepik szczeciniasty *Agrimonia pilosa* – ocena ogólna A, w tym: Populacja: ocena A, rozmieszczona głównie w północnej części Ostoi, która wydaje się być głównym miejscem występowania gatunku w Polsce, jego siedliska są dobrze zachowane i nic im nie zagraża; gatunek pospolity. Zachowanie: ocena A. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C, populacja nieizolowana w obrębie rozległego obszaru występowania.

1902 Obuwik pospolity *Cypripedium calceolus* – ocena ogólna C, w tym: Populacja: ocena C, gatunek zanikający i zagrożony wymarciem w granicach Ostoi. Występuje w postaci trzech izolowanych i rozproszonych populacji (0,08 % zasobów krajowych). Zachowanie: ocena C. Izolacja: ocena C.

1381 Widłoząb zielony *Dicranum viride* – ocena ogólna C, w tym: Populacja: ocena C, gatunek występujący na 1 stanowisku w obszarze ochrony ścisłej Wierchstaw. Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena B, populacja nieizolowana, ale występującą na peryferiach zasięgu gatunku.

6216 Haczykowiec (sierpowiec) błyszczący *Hamatocaulis vernicosus* – ocena ogólna B, w tym: Populacja: ocena C, gatunek występujący w rozproszeniu na 12 stanowiskach, głównie w dolinach rzecznych Wiatrołuży i Czarnej Hańczy. Szacunkowa liczba pędów 250 tys. Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: nie oceniano; Izolacja: ocena C, populacja nieizolowana, w obrębie rozległego obszaru występowania.

1903 Lipiennik Loesela *Liparis loeselii* – ocena ogólna B, w tym: Populacja: ocena B, gatunek występuje w rozproszeniu na 14 stanowiskach, głównie w sąsiedztwie jeziora Wigry i jezior przyległych oraz w dolinach rzecznych Wiatrołuży i Czarnej Hańczy (3,13% zasobów krajowych). Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C, populacja nieizolowana, ale występująca na peryferiach zasięgu gatunku.

1477 Sasanka otwarta *Pulsatilla patens* – ocena ogólna C, w tym: Populacja: ocena C, występuje w rozproszeniu, głównie w południowej części Ostoi. Gatunek w ostatnim dziesięcioleciu silnie zanika, jest zagrożony wymarciem w granicach Ostoi (populacja: 0,38% zasobów krajowych). Zachowanie: ocena C. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C.

1528 Skalnica torfowiskowa *Saxifraga hirculus* – ocena ogólna A, w tym: Populacja: ocena A, gatunek obejmujący dwie populacje w dolinie Wiatrołuży i w jej sąsiedztwie (19,23% zasobów krajowych). Zachowanie: ocena A. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C, populacja nieizolowana, ale występująca na peryferiach zasięgu gatunku.

1437 Leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum* – ocena ogólna B, w tym: Populacja: ocena B, gatunek występujący w rozproszeniu na 11 stanowiskach, głównie w południowej części Ostoi (3,33% zasobów krajowych). Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C, populacja

nieizolowana, ale występująca na peryferiach zasięgu gatunku.

1032 Skójka gruboskorupowa *Unio crassus* - ocena ogólna: B. Populacja: ocena C, gatunek stwierdzono na trzech stanowiskach na terenie Ostoi (rzeki: Gremzdówka, Dłużanka, Czarna Hańcza poniżej jeziora Postaw oraz w latach 90-tych XX wieku notowany był w rzece Kamionce). Zachowanie: B. Możliwość odtworzenia: brak danych. Izolacja: C.

1042 Zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis* - ocena ogólna: B. Populacja: ocena C. Na terenie Ostoi stwierdzony na 9 stanowiskach (Operat Ochrony Fauny - Fauna Lądowa, Plan Ochrony dla WPN i Ostoi Wigierskiej 2014). Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: brak danych. Izolacja: ocena C.

1060 Czerwończyk nieparek *Lycaena dispar* - ocena ogólna: B. Populacja: ocena C. Gatunek związany ze środowiskami wilgotnych łąk i torfowisk niskich oraz różnymi środowiskami okrajowymi w dolinach rzek. Preferuje tereny nadwodne oraz obrzeża rowów melioracyjnych. Stwierdzony na 6 stanowiskach. Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: brak danych. Izolacja: ocena C.

5339 Różanka *Rhodeus amarus* – ocena ogólna B, w tym: Populacja: ocena C, różanka licznie zasiedla wody Ostoi - stwierdzona w 7 jeziorach: Leszczewek, Wigry, Muliczne, Okrągłe, Omułówek, Królówek i Samle Duże (0,5% zasobów krajowych). Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C.

1149 Koza *Cobitis taenia* – ocena ogólna B, w tym: Populacja: ocena C, koza jest gatunkiem pospolitym na obszarze Ostoi - stwierdzonym w 16 jeziorach (Mulaczysko, Postaw, Wigry, Długie Wigierskie, Muliczne, Okrągłe, Omułówek, Królówek, Samle Duże, Gałęziste, Krusznik, Rzepiskowe, Pierty, Białe Wigierskie, Koleśne i Białe Pierciańskie). Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C.

1188 Kumak nizinny *Bombina bombina* - ocena ogólna C, w tym: Populacja: ocena C, gatunek w granicach Ostoi stwierdzony na 31 stanowiskach. Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C.

1166 Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* - ocena ogólna B, w tym: Populacja: ocena C, gatunek w granicach Ostoi stwierdzony na 15 stanowiskach: Wiatrołuża, Suchar VI, Krzywe, Bindasy (1,2), Leszczewek (1,2,3), Leszczewo, Stary Folwark (1,2,3,4), Słupie, Rosochaty Róg, (miejscami liczny – do kilkudziesięciu osobników); wielkość całej populacji szacuje się na 100- 300 osobników. Zachowanie: ocena B. w tym: stopień zachowania siedliska: II elementy zachowane w dobrym stanie Izolacja: ocena C.

1337 Bóbr europejski *Castor fiber* - ocena ogólna A, w tym: Populacja: ocena C, gatunek jest liczny, zasiedla 42 stanowiska (0,53% zasobów krajowych). Zachowanie: ocena A. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C. Wartość oceny podnoszą bardzo dogodne i stabilne warunki siedliskowe Ostoi – obfitość i różnorodność wód, niewielka fragmentacja środowiska, dogodne warunki do budowy schronień etc.

1355 Wydra *Lutra lutra* - ocena ogólna C, w tym: Populacja: ocena C, gatunek występujący nad wszystkim głównymi ciekami Ostoi oraz na jeziorze Wigry (0,45% zasobów krajowych). Zachowanie: ocena A. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C.

1361 Ryś *Lynx lynx* - ocena ogólna C, w tym: Populacja: ocena C, gatunek znany z terenu Ostoi, lecz obecność drapieżnika rejestrowana jest sezonowo i bardzo sporadycznie (1,11% zasobów krajowych). Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C.

1352 Wilk *Canis lupus* - ocena ogólna B, w tym: Populacja: ocena B, gatunek stale obecny w Ostoi, zgrupowany zasadniczo w dwóch watachach (2,52% zasobów krajowych). Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C.

1308 Mopek *Barbastella barbastellus*: Populacja rozrodcza: ocena ogólna C, w tym: Populacja: ocena C, w granicach Ostoi w kilku miejscach zarejestrowano żerujące lub przelatujące osobniki, w tym jedną karmiącą samicę. Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C. Populacja zimująca:

– ocena D Zimujące osobniki obserwowano na 5 stanowiskach. Największe to lodownia rybacka w Bryzglu (max. 6 osobników).

1318 Nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme* - ocena ogólna C, w tym: Populacja: ocena C, łącznie znanych jest 5 stanowisk gatunku na obszarze Ostoi. Na terenie obszaru odłowiono osobnika młodocianego i dorosłe samice (bez oznak karmienia). Stanowisko pod mostem na Czarnej Hańczy nie ma określonego statusu. Obszar Ostoi posiada wybitne walory siedliskowe dla funkcjonowania populacji. Obecność dużych zbiorników wodnych oraz rzeki Czarnej Hańczy stwarza dla nocka łydkowłosego dogodne warunki do żerowania. Zachowanie: ocena B. Możliwość odtworzenia: nie oceniano. Izolacja: ocena C.

Ponadto na terenie obszaru stwierdzono występowanie siedlisk i gatunków, które nie są przedmiotem ochrony obszaru: 3260, 6120, 6230, 6410, 6430, kreślinek nizinny, poczwarówka Geyera, poczwarówka zwężona, poczwarówka jajowata, trzepla zielona, piskorz.

3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculon fluitantis*)
Siedlisko 3260 obejmuje odcinki naturalnych i seminaturalnych rzek i potoków. W nurcie wyraźnie zaznaczony przepływ, który zwykle jest dość intensywny często o charakterze turbulentnym. W materiale dennym duży udział frakcji gruboziarnistej (drobne otoczaki i gruby zakorzenionymi w dnie o pędach zanurzonych, niekiedy z liśćmi pływającymi po powierzchni. Siedlisko to jest stwierdzone w Ostoi jedynie na dwóch z badanych stanowisk: Czarnej Hańczy na odcinku (Sobolewo-ujście) i w Piertance, o bardzo małej reprezentatywności (ocena D). Ze względu na lokalizację na ciekach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia chemiczne i fizyczne, siedlisko powinno być objęte stałym monitoringiem.

6120 Ciepłolubne murawy napiaskowe [Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*)]
Murawy napiaskowe występują sporadycznie na dawnych składnicach kolejki wąskotorowej, na skrajach borów mieszanych i na gruntach porolnych, w okolicach wsi Leszczewo, Sobolewo i – najliczniej – Krusznika. Stwierdzono siedem płatów tego typu zbiorowisk, zwykle nieprzekraczających powierzchni 1-2 arów. Największy płat muraw napiaskowych znajduje się między Krusznikiem a Monkiniami i zajmuje 0,15 ha, a ich łączny areal to 0,21 ha. Występują one na piaszczystych, mało zasobnych, suchych oraz dobrze nasłonecznionych stanowiskach. W murawach napiaskowych notowano od 11 do 17 gatunków roślin naczyniowych. Spośród gatunków charakterystycznych klasy *Koelerion glaucae*-*Corynephoretea canescentis* w niewielkim pokryciu występowały: jasioniec *Jasione montana*, kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium*, koniczyzna polna *Trifolium arvense*, kostrzewa owcza *Festuca ovina* s.s., rogownica pięciopręcikowa *Cerastium semidecandrum* i szczaw polny *Rumex acetosella*. Dominującym gatunkiem był zawsze jastrzębiec kosmaczek *Hieracium pilosella*. Uboga kompozycja gatunkowa pozwala zakwalifikować te zbiorowiska jedynie do klasy *Koelerion glaucae*-*Corynephoretea canescentis*. Ze względu na znikomą powierzchnię reprezentatywność siedliska otrzymało ocenę D.

6230 Niżowe murawy bliźniczkowe [Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion*)]
Ocena reprezentatywności - D. W granicach Ostoi stwierdzono tylko sześć niewielkich płatów muraw bliźniczkowych, których płaty mają średnio 0,03 ha (całkowita powierzchnia muraw bliźniczkowych wynosi 0,18 ha), w okolicach Maćkowej Rudy i w dolinie Wiatrołuży. Tak jak wszędzie w północnowschodniej Polsce (Wołkowycki npbl.; por. Korzeniak 2010) występują one z reguły na podłożu piaszczystym lub murszowym, w wąskiej strefie przejścia pomiędzy mineralnymi siedliskami wysoczyzn a zatorfionymi zagłębieniami lub dolinami rzecznyymi. Zasilane są przez opadowe i roztopowe wody spływające ku niższym położeniom lub, odwrotnie, przez podsiąkające wody ze znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie mokradeł. Wykształciły się w warunkach stałego wypasu, na mało zasobnych, kwaśnych i zmiennowilgotnych siedliskach. Murawy bliźniczkowe udokumentowane zostały pięcioma zdjęciami fitosocjologicznymi. W zbiorowiskach tego typu stwierdzono od 12 do 19 gatunków roślin (średnio 16). Spośród gatunków charakterystycznych klasy *Nardo-Callunetea* stale i z dużym pokryciem występuje jedynie bliźniczka psia trawka *Nardus stricta*, a dość często także izgrzyca przyziemna *Danthonia decumbens*; poza tym na jednym lub dwóch stanowiskach stwierdzono fiołka psiego *Viola canina*, pięciornika kurze ziele *Potentilla erecta* i wrzos *Calluna vulgaris*. Wśród gatunków towarzyszących wysoką stałością i pokryciem wyróżnia się mietlica pospolita *Agrostis capillaris*. Kompozycja gatunkowa muraw pozwala zakwalifikować je jako kadłubowe zbiorowiska ze związku *Violion caninae*.

6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (Molinion)

Ocena reprezentatywności - D. Zbiorowiska trzęślicowe stwierdzono w granicach Ostoi na pięciu stanowiskach. Zajmują one powierzchnię od 1 do 21 arów, łącznie ok. 0,5 ha. Cztery płaty tego typu występują pomiędzy jeziorami Wigry i Krusznik, Wigry i Białe oraz na półwyspie Łapa, w pobliżu brzegów jezior, w kompleksie z torfowiskami węglanowymi, zwykle w formie stref przejścia pomiędzy torfowiskiem nieleśnym a lasem. Wykształciły się one zapewne w wyniku przesychania torfowisk węglanowych, po obniżeniu się lustra wód jeziora Wigry. Zidentyfikowano je jako zbiorowiska Junco-Molinietum. W jednym miejscu, na północ od wsi Wysoki Most, stwierdzono typową zmiennowilgotną łąkę trzęślicową z zespołu Molinietum caeruleae. Wykształciła się ona w brzeżnych częściach bocznej dolinki łączącej się z doliną Czarnej Hańczy. Wszystkie płaty zbiorowisk ze związku Molinion stwierdzone w Ostoi cechują się absolutną dominacją trzęślicy modrej *Molinia caerulea*. Sporadycznie występują inne gatunki związku: czarcikęs łąkowy *Succisa pratensis* i oman wierzbolistny *Inula salicina*. W płatach Junco-Molinietum, nawiązujących do torfowisk węglanowych, trzęślicy towarzyszy grupa gatunków charakterystycznych dla klasy Scheuchzerio-Caricetea nigrae, w tym kilka zagrożonych wyginięciem w kraju i/lub regionie oraz objętych ochroną prawną – bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata*, gnidosz królewski *Pedicularis sceptum-carolinum*, kosatka kielichowata *Tofieldia calyculata*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, siedmiopalecznik błotny *Comarum palustre*, turzyce łuszczkowata *Carex lepidocarpa* i pospolita *C. nigra* oraz welnianka wąskolistna *Eriophorum angustifolium*. W zbiorowisku Molinietum caeruleae występują natomiast liczne gatunki łąkowe, m.in. dzięgiel leśny *Angelica sylvestris*, ostrożeń błotny *Cirsium palustre*, przytulia pospolita *Galium mollugo*, skrzyp błotny *Equisetum palustre* i wiązówka błotna *Filipendula ulmaria*. Ze względu na brak użytkowania stały jest udział drzew i krzewów, takich jak brzoza omszona, łoża i olcha. W płatach zbiorowisk trzęślicowych notowanych jest od 12 do 22 gatunków roślin, średnio 18. Zespół Molinietum caeruleae reprezentuje podtyp 6410-1 łąki olszewnikowo-trzęślicowe, natomiast zbiorowiska Junco-Molinietum – 6410-2 łąki sitowo-trzęślicowe (Kącki, Załuski 2004).

6430 Okrajkowe ziołorośla nadrzeczne [Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*)]

Ze względu na znikomą powierzchnię i skład florystyczny odbiegający od wzorca ocena reprezentatywności - D. Nitrofilna roślinność okrajkowa, reprezentująca jedyny niżowy podtyp siedliska (6430-3), zwykle ma postać tzw. zbiorowisk welonowych, których dominantami są pnącza, przede wszystkim kielisznik zaroślowy *Calystegia sepium*. Zbiorowiska okrajkowe tego typu występują głównie na skrajach lasów łęgowych, zadrzewień olchowych, łożowisk, przybrzeżnych szuwarów właściwych itp., na żyznych i wilgotnych, okresowo podtapianych siedliskach, zwłaszcza przy brzegach wód. Stwierdzono je na sześciu drobnopowierzchniowych stanowiskach, o łącznym areale 0,1 ha, przy północnych i południowo-zachodnich brzegach jeziora Wigry, a także nad Czarą Hańczę, koło wsi Sobolewo. Wykształcanie się ziołorośli kielisznikowych związane jest z naturalną dynamiką łęgów jesionowo-olchowych oraz innych lasów i zarośli na siedliskach wilgotnych. Mimo, że poszczególne ich płaty mogą zanikać w związku z regeneracją luk w drzewostanie i sukcesją wtórną, w krajobrazie Ostoi ten typ roślinności ma charakter trwały. W płatach ziołorośli notowano od 13 do 20 gatunków. Oprócz kielisznika zaroślowego podklasę Galio-Urticenea reprezentują arcydzięgiel litwor *Angelica archangelica*, bluszcz kurdybanek *Glechoma hederacea*, lepiężnik różowy *Petasites hybridus*, perz psi *Elymus caninus*, pokrzywa *Urtica dioica*, przytulia czepna *Galium aparine* i sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*. Wśród gatunków towarzyszących ważną rolę odgrywają m.in. chmiel *Humulus lupulus*, malina właściwa *Rubus idaeus* i turzyca błotna *Carex acutiformis*.

1082 Kreślinek nizinny *Graphoderus bilineatus*

Ze względu na znikomą liczebność i liczbę stanowisk ocena populacji D. Gatunek na terenie Ostoi stwierdzany w dystroficznym jeziorze Suchar Dembowskich oraz w jeziorach Ślepe Zielone i Samle Małe. Populacja na terenie Ostoi nieliczna, reprezentatywność nieistotna dla ochrony gatunku. (Operat Ochrony Zasobów i Ekosystemów Wodnych, Plan Ochrony dla WPN i Ostoi Wigierskiej 2014).

1013 Poczwarówka Geyera *Vertigo geyeri*

Populacja: ocena D, występowanie w Ostoi stwierdzono na następujących stanowiskach: Nowa Wieś, dolina Wiatrołuży, wapienne torfowisko na południe od Czarnego Mostka, na prawym brzegu rzeki; wapienne torfowisko na południe od Czarnego Mostka, na lewym brzegu rzeki (Schenkova i in. 2011).

1014 Poczwarówka zwężona *Vertigo angustior*

Populacja: ocena D, gatunek uznawany za relikw borealny. W Ostoi stwierdzony na 4 stanowiskach (Operat

Ochrony Fauny - Fauna Lądowa, Plan Ochrony dla WPN i Ostoi Wigierskiej 2014).

1016 Poczwarówka jajowata *Vertigo moulinsiana*

Populacja: ocena D, gatunek stwierdzony tylko na 1 stanowisku (Operat Ochrony Fauny - Fauna Lądowa, Plan Ochrony dla WPN i Ostoi Wigierskiej 2014).

1037 Trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*

Ocena populacji D. W granicach Ostoi gatunek stwierdzony na 4 stanowiskach, jednak wielkość jego populacji nie jest reprezentatywna dla zasobów krajowych tego gatunku (Łupiński i in. 2008; Operat Ochrony Fauny - Fauna Lądowa, Plan Ochrony dla WPN i Ostoi Wigierskiej 2014).

1145 Piskorz *Misgurnus fossilis*

Ze względu na niską liczebność i małą liczbę stanowisk występowania ocena populacji D. Piskorz jest gatunkiem rzadkim na obszarze Ostoi - stwierdzony na 2 stanowiskach w rzekach (Kamionka i Gremzdówka) oraz w 2 jeziorach (Pierty i Wigry). Populacja piskorza w Ostoi nie jest reprezentatywna dla zasobów krajowych gatunku (potwierdzają to m.in. wyniki odłowów kontrolnych prowadzonych przez WPN).

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
H	J03.01		i
H	M02.01		i
H	M02.03		i
H	H01.03	X	o
H	H01.09	X	b
M	I01		i
M	A03.03		i
M	A08	X	b
M	B01.01		i
M	E01.03		i
M	E01.04		i
M	F03.01.01		i
M	F04.01		i
M	H01.01	X	o
M	H01.08	X	b
M	I02		i
M	K02.01		i
M	K04.05		i
M	M01.02		b
L	J02.01		i
L	A02.03		b
L	F03.02.03		i
L	G05.01		i
L	G05.11		i
L	J01.01		i
Oddziaływania pozytywne			

Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
H	B02.01.01		i
H	B02.05		i
H	F02.01		i
M	A03.02		i
M	A04.02		i
L	C03.02		i
L	F02.03		i
L	F03.01		i

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,
O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.
i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednoczesne.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

1. Buszko J. 1986-2003. Komputerowa baza danych (MS Access) "Motyle dzienne Polski" (dane z okresu 1986-2003). Instytut Ekologii i Ochrony Środowiska UMK w Toruniu. 2. Tończyk T. 2006. Notatki odonatologiczne z okolic Jeziora Wigierskiego. Odonatrix 2 (2): 40-42.3. Łupiński S. Ł., Chętnicki W., Galicki P., Siwak P. 2008. Płazy Wigierskiego Parku Narodowego i jego otuliny. Parki Nar. Rez. Przyr. 27(3): 75-92.4. Wawrzyniak-Wydrowska 2010. Ochrona jeziora Wigry ze szczególnym uwzględnieniem gatunków i siedlisk objętych siecią Natura 2000 (maszynopis).5. Sawoniewicz M. 2014. Badania organizmów saproksylicznych w różnych ekosystemach leśnych Wigierskiego Parku Narodowego - chrząszcze (Coleoptera). Raport z realizacji projektu współfinansowanego z funduszu leśnego. Wigierski Park Narodowy, maszynopis, 1-35.6. Operat ochrony zasobów i ekosystemów wodnych 2014. Plan ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska & Taxus SI. Warszawa. 7. Operat ochrony flory 2014. Plan ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska & Taxus SI. Warszawa. 8. Operat ochrony fauny (fauna lądowa) 2014. Plan ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska & Taxus SI. Warszawa.9. Operat ochrony ekosystemów leśnych 2014. Plan ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska & Taxus SI. Warszawa.10. Operat ochrony walorów lądowych ekosystemów nieleśnych, torfowiskowych i bagiennych 2014. Plan ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska & Taxus SI. Warszawa.11. Krzysztofiak A., Krzysztofiak L. 2021. Inwentaryzacja płazów - kumaka nizinnej i traszki grzebieniastej. Dane niepublikowane - Wigierski Park Narodowy.

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

[Powrót](#)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL04	6.03	PL01	93.75		

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL04	Pojezierze Sejneńskie	*	4.76
PL01	Wigierski Park Narodowy	*	93.75
PL04	Pojezierze Północnej Suwalszczyzny	*	1.24
PL04	Puszcza i Jeziora Augustowskie	*	0.03

na poziomie międzynarodowym:

Rodzaj	Nazwa obszaru	Rodzaj	Pokrycie [%]
ramsar	Wigierski Park Narodowy	*	93.73

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

[Powrót](#)

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

Organizacja:	Wigierski Park Narodowy
Adres:	Polska Krzywe 82 16-402 Suwałki
Adres e-mail:	wigry_pn@wigry.org.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☐	Tak
☒	Nie, ale jest w przygotowaniu
☐	Nie

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH200004

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒ Tak ☐ Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)

--